

**Татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен
Татар әдәбиятынан 1 сыйныфта укурга тәкъдим ителә торган эсәрләр
Минимум (нигез өлеш)**

1. Татар халык әкиятә. «Аю белән өч кыз».
2. Роберт Миңнуллин. «Шүрәлесез урман».
3. Шәүкәт Галиев. «Курыкма, тимим».
4. Габдулла Тукай. «Туган тел» (Әлифбада).
5. Ренат Харис. «Сине көтә тыныч таң».
6. Мөхәммәт Мәһдиев. «Авылдан күчтәнәч».

**Әдәби уку өчен тәкъдим ителә торган эсәрләр
(өстәмә)**

1. Нәни әкиятләр. Санамышлар. Табышмаклар. Тизәйткечләр. Әкиятләр: «Кем нәрсә ярата?», «Аю һәм тычкан», «Ике агай», «Аю һәм өч кыз», «Мәче», «Шүрәле» (татар халык әкиятә).
2. Әхсән Баян. «Эт янында тиеннәр», «Чебешләре хакына», «Яхшылык кире кайта» хикәяләре.
3. Бертуган Гриммнар. «Дөнъяда булмаган әкият».
4. Идрис Туктар. «Жем-жем!.. Чвик!..» хикәясе.
5. Ләбиб Лерон. «Буталмышлар илендә» хикәясе.
6. Марсель Галиев. «Кайтаваз» шигыре.
7. Мөдәррис Әгъләмов. «Килсен безгә әкият» шигыре.
8. Равил Фәйзуллин. «Хыял» шигыре.
9. Разил Вәлиев. «Кайтаваз кайда яши?» шигыре.
10. Резеда Вәлиева. «Кыңгырау чәчәк», «Урман әкиятә» шигырьләре.
11. Ренат Харис. «Сине көтә тыныч таң» шигыре.
12. Роберт Миңнуллин. «Үзез генә калгач», «Малайлар бәйрәме иде...» шигырьләре.
13. Рөстәм Кутуй. «Төнге әкият» шигыре.
14. Фәйрүза Мөслимова. «Хәйләкәр каләм» шигыре.
15. Фәнис Яруллин. «Черкиләр жыры» шигыре.
16. Фирая Зыятдинова. «Мин андый малай түгел!» шигыре.
17. Хәкимжан Халиков. «Бии белмәгән аю», «Өгәр күрә белсәгез...», «Көймәче мәче», «Кушамат» шигырьләре.
18. Хәсән Туфан. «Буталмыш әкият» шигыре.
19. Шәүкәт Галиев. «Таяк», «Шәвәли сәгәте», «Шәвәли сере» шигырьләре.
20. Эльмира Шәрифуллина. «Өтерне кайда куярга?» шигыре.

Сыйныфтан тыш уку (1 сыйныф)

1. Абдулла Алиш. «Бик яхшы сабак алды ябалак».(Балачак энциклопедиясе (беренче китап). Казан: Татар.кит.нәшр., 2009. 184 б.).
2. Габдулла Тукай.«Су анасы», / «Водяная». (Габдулла Тукай. «Бәхетле бала. Счастливый ребенок». Казан: Татар.кит.нәшр., 2011. 216 б.).
1. Мәрзия Фәйзуллина. «Песи баласы», «Казлар», «Комсыз песи». (Мәрзия

- Фәйзуллина. «Чебиләр зарядкасы». Казан: Татар.кит.нәшр., 2010. 46 б.).
2. Мөжәһит.Тел шомарткычлар.Табышмаклар.Шигырьләр. (Мөжәһит. «Очты, очты...» Казан: Татар.кит.нәшр., 2000. 112 б.).
  3. Рафис Корбан шигырьләре. «Табышмаклы алфавит». «Безнең зоопарк» сериясе. (Рафис Корбан шигырьләре. Казан: Татар.кит.нәшр., 2013. 231 б.).
  4. Роберт Миңнуллин шигырьләре. (Балачак энциклопедиясе (беренче китап). Казан: Татар.кит.нәшр., 2009. 184 б.).
  5. Санамышлар.Бишек җырлары. Алдавыч әкиятләр. (Татар халык ижаты. Балалар фольклоры. Казан: Татар.кит.нәшр., 1993. 336 б.).

Татар әдәбиятынан 2 сыйныфта укырга тәкъдим ителә торган әсәрләр Минимум (нигез өлеш)

1. Габдулла Тукай. «Эш беткәч уйнарга ярый».
2. Эльмира Шәрифуллина. «Алтын балык».
3. Роберт Миңнуллин. «Малайлар сөйләшә».
4. Муса Җәлил. «Бер шигырь».
5. Идрис Туктар. «Урман букеты».
6. Фәнис Яруллин. «Ике кеше».

Әдәби уку өчен тәкъдим ителә торган әсәрләр (өстәмә)

1. Абдулла Алиш. «Бикбатыр белән Биккуркак» әкиятә.
- 2.Афзал Нигъмәтуллин. «Автопортрет», «Кар» шигырьләре.
3. Әмирхан Еники. «Кышкы урман» хикәясе.
4. Әхәт Гаффар. «Әни йөрәге» хикәясе.
5. Бари Рәхмәт. «Гөлязем белән чебен» шигыре.
6. Вакыйф Нуриев. «Жәйге кар», «Шүрәле» хикәяләре.
7. Габдулла Тукай. «Буран», «Бу кайчак була?», «Мактанчык куян», «Карлыгач» шигырьләре.
8. Габдулла Тукай. «Кәжә белән сарык әкиятә».
9. Газинур Морат. «Татар космонавты», «Мультфильмнар карыйбыз» шигырьләре.
10. Галимжан Ибраһимов. «Кар ява» хикәясе.
11. Идрис Туктар.«Кышкы урман».
12. Йолдыз. «Кояшка җавап», «Бәхетле агач», «Салават күпере», «Ялган хакында чын», «Белмим»,«Сөенеч», «Бабай белән малай», «Хыял», «Манзара», «Матурлык» шигырьләре.
13. Каюм Насыри. «Хикәят».
14. Корней Чуковский. «Чебен-чебенчек» шигыре.
15. Ләбиб Лерон.«Гажәп хәлләр», «Үскәч», «Сараватта кем ята?», «Камилнең көләсе килә», «Яз», «И ямьле дә соң дөнъя», «Тишек хәтер» шигырьләре.
16. Ленар Шәех. «Картлар нигә шатлар?» шигыре.
17. Марс Шабаев. «Зәңгәр песи», «Умырзаялар» шигырьләре.
18. Марсель Галиев. «Көзге каршында», «Тамаша» шигырьләре.
19. Мәжит Гафури. «Тавык белән үрдәк» мәсәле.

20. Муса Жәлил. «Бер шигыр», «Себерке әкият» шигырләр.
21. Нәкый Исәнбәт. «Мияубикә төше», «Мыраужан агай хәйләсе» хикәяләр.
22. Равил Фәйзуллин. «Бинокль», «Кышын», «Язгы кәф» шигырләр.
23. Рәдиф Гаташ. «Зәңгәр ил – балачак иле» шигыре.
24. Резеда Вәлиева. «Рәхәт безнең Акбайга», «Каен елый», «Замана баласы», «Умырзая», «Шатлык кызы», «Урманда бәйрәм булган», «Ак пәси» әсәрләр.
25. Роберт Миңнуллин. «Черкиләр жыры», «Рәсем», «Кем соң минем Әби?», «Йорт ағачлары», «Төрле кешеләр була», «Юкка малай булганмын», «Малайлар сөйләшә», «Яз керде өебезгә», «Ай нәрсәгә охшаган?», «Ак кыш», «Беркемгә дә охшамаган» шигырләр.
26. Татар халык әкиятләр. Башка халыклар әкиятләр. «Батыр Әтәч», «Әтәч патша», «Бүдәнә белән Төлкә», «Гөлчәчәк», «Кәжә белән Бүрә», «Кем нәрсә ярата?».
27. Фәнис Яруллин. «Композитор чыпчыклар» шигыре.
28. Һади Такташ. «Тәүфыйклы пәси», «Ике кеше» шигырләр.
29. Шәүкәт Галиев. «Ник соң итек житмәгән?», «Котбетдин мәргән», «Яңа фотоаппарат», «Тынлык», «Һәркем әйтә дәрәсән», «Сизгер суган» шигырләр.

Сыйныфтан тыш уку (2 сыйныф)

1. Мөхәммәт Мәһдиев. «Авылдан күчтәнәч». (Балачак энциклопедиясе (икенче китап). Казан: Татар. кит. нәшр., 2010. 200 б.)
2. Муса Жәлил. «Себерке әкият». (Парашютсыз курчак. Казан: Татар. кит. нәшр., 2004. 80 б.)
3. Габдулла Тукай. «Җил илә Кояш. Ветер и Солнце» мәсәлләр. (Габдулла Тукай. Бәхетле бала. Счастливый ребенок. Казан: Татар. кит. нәшр., 2011. 216 б.)
4. Шәүкәт Галиев. «Судан коры чыкты». «Син – командир!». (Шәүкәт Галиев. Сайланма әсәрләр. 3 том. Казан: Татар. кит. нәшр., 2002. 431 б.)
5. Йолдыз. «Серле бүлмә». (Йолдыз. Колакчын кигән кояш. Казан: «Сүз» нәшр., 2013. 128 б.)
6. Мәхмүт Газизов. «Алтын салам». «Укый торган күчтәнәч». (Мәхмүт Газизов. Бүремалай белән Аюбай. Казан: Татар. кит. нәшр., 2012. 80 б.)

Татар әдәбиятынан 3 сыйныфта укырга тәкъдим ителә торган әсәрләр Минимум (нигез өлеш)

1. Татарстан гимны.
2. Нәбирә Гыймәтдинова. «Сарбай».
3. Әхмәт Исхак. «Карт имән белән яшь егет» мәсәле.
4. Равил Фәйзуллин. «Ничек яхшы булырга?».
5. Йолдыз. «Ике җаваплы табышмак».
7. Гомәр Бәширов. «Беренче кар».
8. Абдулла Алиш. «Утлы йомырка» хикәясе.

Әдәби уку өчен тәкъдим ителә торган әсәрләр (өстәмә)

1. Алман халык әкиятә «Сандугач белән Аю».
2. Африка халыклары әкиятә «Сырны ничек бүлгәннәр?»
3. Әфган халык әкиятә «Иң яхшы дару».
4. Латыш халык әкиятә «Шайтанга ничә яшь?».
5. Габдулла Тукай. «Аккош, Чуртан һәм Кыскыч» мәсәле.
6. Илдар Юзеев. «Хатасыз ничек язарга?» шигыре.
7. Каюм Насыри. «Комсыз эт» хикәятә.
8. Мәжит Гафури. «Мәймүн белән күзлекләр» мәсәле.
9. Муса Жәлил. «Яңгыр»шигыре.
10. Нәкый Исәнбәт. «Ябалак белән Чыпчык»мәсәле.
11. Фәнис Яруллин. «Тылсымлы ачкыч» әкиятә.
12. Шәйхи Маннур. «Яратам» шигыре.
13. Шәүкәт Галиев. «Иншаның файдасы», «Сүзләре һәм үзләре» шигырьләре.
14. Всеволод Гаршин.«Ил гизүче бака».
15. Василий Радлов.«Карганың хәйләсе».
16. Григорий Остер.«Серне ачты».
17. Геннадий Паушкин. «Кыш».
18. Лев Толстой.«Зирәк Чәүкә».
19. Галимжан Гыйльманов. «Нәсел агачы».
- 20 Гәрәй Рәхим. «Иске самавыр торбасы».
21. Йолдыз. «Антенналы бәрәңгә», «Спортчы Шүрәле».

Сыйныфтан тыш уку (3 сыйныф)

1. Айгөл Әхмәтгалиева. «Әби, Илнур һәм шигырь». (Балачак энциклопедиясе (өченче китап). Казан: Татар.кит.нәшр. 2011. 200 б.).
2. Нәбирә Гыйматдинова. «Сертотмас кәжә».(Балачак энциклопедиясе (өченче китап). Казан: Татар.кит.нәшр. 2011. 200 б.).
3. Фәнис Яруллин. «Озын куллы кыз». (Фәнис Яруллин. Сайланма әсәрләр. 1 том. Казан: Татар.кит.нәшр., 2007. 495 б.).
4. «Дүрт ялкау һәм аучы». «Акыллы кыз». «Ике алдакчы». («Алтын алма»: дөнья халыклары әкиятләре / Разил Вәлиев тәржемәсендә. - Казан: «Мәгариф» нәшр., 2006. 148 б.).
5. Ринат Нуруллин. Шигъри башваткычлар. (Ринат Нуруллин. Альпинист үрмәкүчләр. Казан: Татар.кит.нәшр., 2008. 88 б.).
6. Вакыйф Нуриев. «Ашыгудан ни файда?» (Вакыйф Нуриев. Жиденче палата. Казан: Татар.кит.нәшр., 2007. 288 б.).
7. Нәкыйп Каштанов «Күрешү». «Ак кәжә бәтиә». (Нәкыйп Каштанов. Күчтәнәч. Казан: Татар.кит.нәшр., 2007. 104 б.).

Татар әдәбиятыннан 4 сыйныфта укырга тәкъдим ителә торган әсәрләр Минимум (нигез өләш)

1. Нәкый Исәнбәт. «Иң матур сүз» шигыре.
2. Разил Вәлиев. «Яшә, көмеш кыңгырау!».
3. Жәвад Тәржеманов. «Бөжәкләр белән сөйләшү» яки «Тукран малае Шуктуган»нан

өзекләр.

4. Рабит Батулла. «Салават күпере кайда йоклый?» яки «Балавыз» әкиятләре.
5. Шәүкәт Галиев. «Тукайга» яки «Жирдә миңа ни кирәк?» шигыре.
6. Рафис Корбан. «Ярдәм итик» шигыре.
7. Абдулла Алиш. «Сертотмас үрдәк».

Әдәби уку өчен тәкъдим ителә торган әсәрләр (өстәмә)

1. «Жир ничек яралган?» (легенда), «Айдархан һәм сәхабәләр» (легенда), «Пәйгамбәрнең тууы һәм аның балачагы», «Абага чәчәге» (хикәятләр), «Ак бүре», «Кырык кыз».
2. Кави Нәжми. «Нәсимәнең беренче эш көне» хикәясе.
3. Нәжип Думави. «Беренче кар», «Ятим бала» шигырьләре.
4. Нәкый Исәнбәт. «Туган ил», «Өч матур сүз» шигырьләре.
5. Фатих Әмирхан. «Кечкенә хезмәтче» хикәясе.
6. Габделхай Сабитов. «Чәчәк нигә боекты?» хикәясе.
7. Гарәфи Хәсәнов. «Абага» хикәясе.
8. Идрис Туктар. «Бер каен үсә» хикәясе.
9. Мөдәррис Әгъләмов. «Матурлык минем белән» шигыре.
10. Равил Фәйзуллин. «Минем әти» шигыре.
11. Роберт Миннуллин. «Атказанган сандугач» шигыре.
12. Фатих Хәсни. «Малай белән солдат» хикәясе.
13. Хисам Камалов. «Археолог» шигыре.
14. Батулла. «Су ияләре» әкиятә.

Сыйныфтан тыш уку (4 сыйныф)

1. Хикәяләр. (Балачак энциклопедиясе (дүртенче китап). Казан: Татар. кит. нәшр., 2012. 200 б.)
2. Гамиржан Дәүләтшин. Миф. (Гамиржан Дәүләтшин. Борын-борын заманда... Казан: Татар. кит. нәшр., 2009. 52 б.)
3. Гарәфи Хәсәнов. «Карлыгач». «Керәшә». (Гарәфи Хәсәнов. Елның дүрт фасылы. Казан: Татар. кит. нәшр., 1991. 320 б.)
4. Әкиятләр. (Ай юрганы (Разил Вәлиев тәржемәсендә дөнья халыклары әкиятләре.) Казан: Татар. кит. нәшр., 2011. 304 б.)
5. Роберт Миңнуллин. Кечкенә әкиятләр. (Роберт Миңнуллин. Мин мактанчык түгел. Казан: Татар. кит. нәшр., 2013. 199 б.)

**Татар әдәбиятыннан 5 сыйныфта укырга тәкъдим ителә торган әсәрләр
Минимум (нигез өлеш)**

1. «Ак бүре» әкиятә.
2. «Шәһәр ни өчен Казан дип аталган» риваяте.
3. «Зөһрә кыз» легендасы.
4. «Иске кара урман» жыры.
5. «Сак–Сок» бәете.
6. Г.Тукай. «Шүрәле» әкиятә.
7. Г.Тукай. «Пар ат», «Туган жиремә» шигырьләре.
8. Ф.Әмирхан. «Ай өстендә Зөһрә кыз» хикәятә.
9. М.Гафури. «Сарыкны кем ашаган?» мәсәлә.
10. Ш.Галиев. «Һәркем әйтә дәрәсен» шигыре.
11. Ф.Яруллин. «Сез иң гүзәл кеше икәнсез» шигыре.

**Әдәби уку өчен тәкъдим ителә торган әсәрләр
(өстәмә)**

1. А.Алиш. «Кем көчлә?», «Песиләр һәм күселәр» әкиятләре.
2. Г.Гыйльманов. «Мактанчык чишмә малае», «Юл әкиятә» әкиятләре.
3. «Иске Казан каласының корылуы», «Елан тавы» риваятьләре.
4. «Кеше гомере ничек корылган?» легендасы.
5. «Болгар иленең кызлары», «Пугач явы», «Гөлжамал» жырлары.
6. Ф.Әмирхан тәржемәсендә «Гөл агачы һәм әкәм-төкәм» әкиятә.
7. Г.Тукай. «Жылан» мәсәлә.
8. Дәрдемәнд. «Кояш нурлары», «Ике туган», «Богдай» хикәятләре.
9. Ф.Әмирхан. «Нәжип» хикәясә.
10. И.Гази. «Юл өстендәге таш» әкиятә.
11. И.Юзеев. «Бөркет турында жыр» шигыре.
12. Ш.Галиев. «Шәвәли мажаралары» циклы.
13. Ф.Жамалетдинова. «Таш чыгаручы», «Алма» хикәяләре.

Сыйныфтан тыш уку

1. Татар халык әкиятләре: «Таңбатыр», «Серле балдак».
2. «Хужа Насретдин мәзәкләре».
3. Г.Тукай. «Әтәч илә энже бөртеге», «Яшь агач», «Арслан илә төлке», «Каз», «Бәхет» мәсәлләре.
4. А.Алиш. «Чуар тавык», «Кемгә кирәк, кемгә кирәкми» хикәяләре.
5. Ф.Әмирхан. «Сөенбикә».
6. Ф.Яруллин. «Гайни» шигыре.
7. Г.Гыйльманов. «Өй әкиятә», «Чык бөртеге, ромашка чәчәге һәм кояш», «Су анасының алтын тарагы» әкиятләре.
8. А.Әхмәтгалиева. «Көй» хикәясә.

**Татар әдәбиятыннан 6 сыйныфта укырга тәкъдим ителә торган әсәрләр
Минимум (нигез өлеш)**

1. «Алып кешеләр», «Жил иясе жил чыгара» мифлары.
2. К.Насыйри. «Өбүгалисина» повесте(кыскартып).
3. Г.Ибраһимов. «Алмачуар» хикәясә.

4. Г.Рәхим. «Яз әкиятләре» хикәясе.
5. Дәрдемәнд. «Видагъ» шигыре.
6. С Рәмиев. «Уку» шигыре.
7. Г.Камал. «Беренче театр» комедиясе.
8. Г.Тукай. «Исемдә калганнар» истәлеге.
9. Р.Батулла. «Имче» хикәясе.
10. Һ.Такташ. «Пи-би-бип» шигыре.
11. М.Жәлил. «Сандугач һәм чишмә» балладасы.

**Әдәби уку өчен тәкъдим ителә торган әсәрләр
(өстәмә)**

1. Х.Туфан. «Юкмыш бабай әкияте».
2. Дәрдемәнд. «Исәрме жил тугай буйлап...», «Болыт үтте...», «Атам-анам йорты өчен...» шигырьләре.
3. Ф.Әмирхан. «Ул үксез бала шул!» хикәясе.
4. М.Жәлил. «Имән» шигыре, «Кызыл ромашка» балладасы.
5. Ә.Фәйзи. «Тукай» романы (кыскартып).
6. Г.Бәширов. «Туган ягым – яшел бишек» повесте (кыскартып).
7. И.Юзеев. «Өчәү чыктык ерак юлга» поэмасы.
8. Р.Вәлиев. «Ватаным», «Елый-елый, сугыша-сугыша жирдә...», «Елгалар саккан чагында» шигырьләре.

Сыйныфтан тыш уку

1. Г.Ибраһимов. «Яз башы» хикәясе.
2. Ш.Әхмәдиев. «Канатлы тай» хикәясе.
3. Г.Рәхим. «Ярыш (булган эш)» хикәясе.
4. Һ. Такташ. «Үтеп барышлы» шигыре.
5. Ә.Еники. «Матурлык» хикәясе.
6. С.Хәким. «Тукайга» шигыре, «Шагыйрьнең бала чагы» поэмасы.
7. Р.Миңнуллин. «Бәхетле булыгыз!», «Әнкәй», «Ак карлар да яумас кебек иде» шигырьләре.
8. Ф.Бәйрәмова. «Алыплар илендә» повесте(кыскартып).
9. Р.Зәйдулла. «Салиара – чәчәк исеме» хикәясе.
10. Р.Бәшәр. «Акбалык» повесте (кыскартып).

**Татар әдәбиятыннан 7 сыйныфта укырга тәкъдим ителә торган әсәрләр
Минимум (нигез өлеш)**

1. «Идегәй» дастаныннан өзекләр.
2. Г.Тукай. «Милләтә» шигыре.
3. Н.Думаи. «Яшь ана» хикәясе.
4. Г.Исхакый. «Жан Баевич» комедиясе(кыскартып).
5. Ш.Камал. «Акчарлаклар» повесте (кыскартып).
6. С.Хәким. «Әнкәй», «Бу кырлар, бу үзәннәрдә...» шигырьләре.
7. Ә.Еники. «Әйтелмәгән васыять» хикәясе.
8. Г. Сабитов. «Тәүге соклану» хикәясе.
9. М.Мәһдиев. «Без кырык беренче ел балалары» повесте(кыскартып).

**Әдәби уку өчен тәкъдим ителә торган әсәрләр
(өстәмә)**

1. М. Жәлил. «Алтынчәч» (кыскартып).
2. Г.Тукай. «Туган авыл», «Исемдә», «Туган жиремә», «Жәйге таң хатирәсе».
3. Ә.Еники. «Туган туфрак» хикәясе.
4. С.Хәким. «Арышның саргылт серкәсе», «Учак», «Туган як – мәңгелек моңым...», «Бу кырлар, бу үзәннәрдә...», «Башка берни дә кирәкми», «Минем таныш өянкеләр», «Яңгыр тамчысы һәм шагыйрь», «Кар дими, суык җил дими...».
5. И. Юзеев. «Ай сонатасы», «Һәрнәрсәгә карыйм исем китеп... », «Әйтегез: жан нидән яралган», «Күңелем минем – чиксез кара урман.. ».
6. И.Гази. «Кояш артыннан киткән тургай» нәсере.
7. М.Юныс. «Безнең өй өянке астында иде» хикәясе.
8. Ф.Яруллин. «Туган ягы кирәк кешегә» шигыре.
9. Т.Миңнуллин. «Дуслар җыелган җирдә» драмасы (кыскартып).

Сыйныфтан тыш уку

1. Н.Думави. «Бер баланың көнлек дәфтәре».
2. Ш.Камал. «Ата» хикәясе.
3. И. Юзеев. «Гадәт-холкым белән кыр казы мин... », «Борчылу», «Сөембикә манарасы янында».
4. Н.Әхмәдиев. «Ана» хикәясе.
5. Ф.Латыйфи. «Көмеш беләзек» хикәясе, «Тамга» повесте.
6. Г.Афзал. «Язмышлар», «Елмаям уйчан гына», «Чабаклар йөзгән Иделдә», «Без татарлар», «Бу – Ватан».
7. Ф.Садриев. «Кыргый алма әчесе» повесте(кыскартып).
8. Г.Гыйльманов. «Язмышның туган көне» хикәясе.
9. И.Иксанова. «Күбәләк» (моңсу әкият).
10. Р.Галиуллин. «Ата һәм ул», «Әти» хикәяләре.

Татар әдәбиятынан 8сыйныфта укырга тәкъдим ителә торган әсәрләр Минимум (нигез өлеш)

1. Мөхәммәдьяр. «Нәсыйхәт» шигыре.
2. Муса Акъегет. «Хисаметдин менла» повесте(кыскартып).
3. М.Гафури. «Нәсыйхәт» шигыре.
4. Ш.Камал. «Буранда» хикәясе.
5. Г.Кутуй. «Тапшырылмаган хатлар» повесте(кыскартып).
6. Һ.Такташ. «Алсу» поэмасы
7. К.Тинчурин. «Сүнгән йолдызлар» драмасы.
8. Ф.Кәрим. «Сибәли дә сибәли» шигыре.
9. Р.Фәйзуллин. «Җаныңның ваклыгын сылтама заманга...» шигыре.
10. Т.Миңнуллин. «Әлдермештән Әлмәндәр» драмасы.
11. Ф.Яруллин. «Җилкәннәр җилдә сынала» повесте.
12. М.Әгъләмов. «Каеннар булсаң иде», «Учак урыннары» шигырьләре.

Әдәби уку өчен тәкъдим ителә торган әсәрләр (өстәмә)

1. Мөхәммәдьяр. «Нуры содур» поэмасы(кыскартып).
2. Ф.Латыйфи. «Хыянәт» (кыскартып).
3. М. Акмулла. «Шиһабетдин хәзрәт мәрсиясе» (кыскартып).

4. М.Гафури. «Кайвакытта», «Хакыйкаты», «Гомерем йомгагы», «Милләтем улганга татар».
5. Ф.Әмирхан. «Фәтхулла хәзрәт» повесте(кыскартып).
6. Ф.Әмирхан. «Бер хәрабәдә» хикәясе.
7. Ф.Борнаш. «Таһир-Зөһрә» трагедиясе (кыскартып).
8. Н.Такташ. «Газраилләр», «Таң кызы», «Болай... гади жыр гына», «Сагыну», «Бүгенге матурлык», «Ак чәчәкләр».
9. Р.Фәйзуллин. «Ах, тау юклеклар!», «Вулканнар бар диңгез төбәндә», «Тау һәм үзән», «Жилфердәүче керләр жыры», «Курыкма, биек оч, кошым...», «Туфрагында сөрелгән зиратларның...».
10. Ш.Галиев. «Кыя һәм кеше» балладасы.
11. Р.Әхмәтжанов. «Елганың борылган төшендә», «Гомер китабы», «Күгәрчен очып туймас көн», «Өй түрәндә яфрак алкышлары», «Югалган бер көн»шигырьләре, «Ак поэма».

Сыйныфтан тыш уку

1. Г.Ибраһимов. «Кызыл чәчәкләр» повесте.
2. К.Тинчурин. «Американ» комедиясе.
3. Ф.Кәрим. «Ак күбәләк», «Кала яшылек», «Сөйләр сүзләр...», «Казан», «Кыр казы», «Ватаным өчен», «Шомырт куагы», «Бездә яздыр».
4. Ш.Хөсәенов. «Мәхәббәт сагышы» повесте.
5. Ә.Еники. «Шаяру» хикәясе.
6. М. Хөсәенов. «Язгы ажаган»(кыскартып).
7. К.Сибгатуллин. «Юлда», «Татар көрәше», «Бары шулай гына», «Бу күкләрне нигә ачтың миңа?...», «Татар жыры», «Яшел килеш яфрак коела», «Кемнәр дәшә безгә?...».
8. М. Әгъләмов.«Жил дә жил», «Без – курпылар», «Үзе бәхет бит ул», «Еракка китеп кара», «Кышкы юл», «Исэнме, йөрәк» шигырьләре.
9. А.Әхмәтгалиева. «Кайтаваз» хикәясе.

Татар әдәбиятынан 9 сыйныфта укырга тәкъдим ителә торган әсәрләр Минимум (нигез өлеш)

1. З.Бигиев. «Өлүф, яки Гүзәл кыз Хәдичә» романы (өзекләр).
2. Ф.Әмирхан. «Хәят» повесте.
3. Г.Камал.«Банкрот» комедиясе(кыскартып).
4. М.Галәү. «Мөһажирләр» романы(өзекләр).
5. Г.Кутуй. «Сагыну» нәсере.
6. М.Жәлил. «Жырларым», «Тик булса иде ирек» шигырьләре.
7. Ә.Еники.«Кем жырлады?» хикәясе.
8. Х.Туфан.«Кайсыгызның кулы жылы», «Киек казлар» шигырьләре.
9. А.Гыйләжев. «Жомга көн кич белән» повесте(кыскартып).
10. Н. Фәттаһ. «Ител суы ака торур» романы (кыскартып).
11. Т.Миңнуллин.«Кульяулык» музыкаль драмасы.
12. Ф.Садриев.«Таң жиле» романы(кыскартып).
13. Зөлфәт. «Тамыр көлләре», «Тойгыларда алтын яфрак шавы» шигырьләре.

Әдәби уку өчен тәкъдим ителә торган әсәрләр (өстәмә)

1. З.Һади. «Мәгъсум» (кыскартып).

2. Р.Фәхретдинов. «Әсма, яки Гамәл вә жәза» (кыскартып).
3. Ш.Мөхәммәдов. «Япун сугышы, яхуд Добровolec Батыргали агай» повесте(кыскартып).
4. Г.Исхакый. «Бер манзара» хикәясе.
5. М.Жәлил.«Әйдә, жырым!», «Чулпанга», «Кичер, илем!», «Ышанма», «Дуска».
6. Ә.Еники. «Бер генә сәгатькә» хикәясе.
7. Х.Туфан.«Иртәләр житте исә», «Агыла да болыт, агыла», «Илдә ниләр бар икән?»
8. С. Сөләйманова. «Аланнарда балан», «Кеше барыбер кошлар нәселеннән», «Кеше», «Туган жирем, эчкән суым», «Кызыл каурыйлар».
9. Р. Батулла.«Юл буенда зәңгәр чәчәк» повесте(кыскартып).
10. З.Хәким. «Телсез күке» драмасы(кыскартып).
11. М.Кәбиров. «Канатлы кеше»,«Дүртенчеүлчәм» хикәяләре.
12. Зөлфәт. «Офыкларда төн канаты яна», «Шундый чагы эле жанымның» шигырьләре, «Кара күбәләк» балладасы.
13. Гаташ Рәдиф. «Европада татар шагыйрьләре», «Кар астында гөлләр...», «Ирләр булуйк», «Кара да гынай урман уртасында...», «Йолдыз жиле», «Су астында калган кыйтгам», «Татар китабы» шигырьләре.

Сыйныфтан тыш уку

1. Тукай – ядкәрләрдә. 2 томда. / төз. Р.Ф. Исламов, Ж.С.Миннуллин. – Казан: Жыен, 2015. – 1 т.: Истәлекләр, мәкаләләр (сайлап).
2. Ф.Кәrimi. «Морза кызы Фатыйма» (адаптацияләп һәм кыскартып).
3. К.Тинчурин.«Искәндәр», «Хәкимжан агай» хикәяләре.
4. Ә.Еники.«Гөләндәм туташ хатирәсе» повесте(кыскартып).
5. Ш.Хөсәенов. «Әни килде» драмасы(кыскартып).
6. М.Хәбибуллин. «Кубрат хан» романы (кыскартып).
7. Г.Ахунов. «Идел кызы» романы (1 кисәк, кыскартып).
8. Ф.Бәйрәмова. «Күл балыгы» повесте.
9. З. Хәким. «Тын океанда көрәш» хикәясе.
10. Н.Гамбәр. «Кабатлана...», «Шундый дымык, тонык иртәләрдә...», «Исә жилләр...», «Сулар! Күпме яшьләр түктем...» шигырьләре.
11. Ф.Сафин. «Саташып аткан таң» романы (1 кисәк, кыскартып).
12. Р.Зәйдулла. «Татар зираты» (эссе).

Татар әдәбиятыннан 10 сыйныфта укырга тәкъдим ителә торган әсәрләр Минимум (нигез өлеш)

1. Кол Гали. «Кыйссаи Йосыф» поэмасы (өзекләр).
2. С. Сараи. «Сөһәйл вә Гөлдәрсен» поэмасы (өзекләр).
3. Кол Шәриф. «И күнел...» шигыре.
4. М.Кольый. «Юмартлык бу күнелне рушан кылыр...» хикмәте.
5. Г.Кандалый. «Бу илләрдә торып калсам...» шигыре.
6. Ф.Кәrimi. «Ауропа сәяхәтнамәсе» (өзекләр).
7. Г.Ибраһимов. «Яшь йөрәкләр» романы (кыскартып).
8. Г.Ибраһимов. «Татар шагыйрьләре» тәнкыйть мәкаләсе (өзекләр).
9. Г.Исхакый. «Көз» повесте, «Ике йөз елдан соң инкыйраз» повесте (өзекләр).
10. Г.Тукай. «Өзелгән өмид», «Сәрләүхәсез» шигырьләре.
11. С.Рәмиев. «Мин», «Пәйгамбәр» шигыре.
12. Дәрдемәнд.«Кораб», «Без» шигырьләре.
13. Ф.Әмирхан. «Шәфигулла агай» повесте.

14. М. Фәйзи. «Галиябану» драмасы.
15. Г.Рәхим. «Идел» повесте (кыскартып).
16. Һ.Такташ. «Жир уллары» трагедиясе.

Әдәби уку өчен тәкъдим ителә торган әсәрләр (өстәмә)

1. Кол Шәриф. «Башың күтәр гафлэтдин...» шигыре.
2. М.Колый. «Игенчелек гали эшдер...», «Гыйлемлек хак рәхәттер...» хикмәтләре.
3. Г.Кандалый. «Якутлар табыладыр вакыт берлән...» шигыре.
4. Г.Исхакый. «Остазбикә» повесте (кыскартып).
5. Г.Тукай. «Үтенеч», «Күнел», «Кыйтга» шигырьләре, «Печән базары, Яхуд яңа Кисекбаш» поэмасы.
6. С.Рәмиев. «Жәмилә», «Сүзем һәм үзем» шигырьләре.
7. Дәрдемәнд. «Бүзләрем мана алмадым», «Куанды ил, канат какты мәләкләр...» шигырьләре.
8. М.Хәбибуллин. «Кубрат хан» романы (кыскартып).
9. Һ.Такташ. «Мәхәббәт тәүбәсе» поэмасы, «Гыйсьян», «Такташ үлде» шигырьләре.
10. И.Юзеев. «Ак калфакны төшердем кулдан» драмасы (кыскартып).

Сыйныфтан тыш уку

1. Г.Колахмәтов. «Ике фикер» драмасы.
2. Л.Хәмидуллин. «Офыктагы рәшәләр» (тарихи повесть, Дәрдемәндләр нәселенә кагыла) – (кыскартып).
3. И.Бикколов. «Бөек язучы Фатих Зариф улы Әмирхан» (истәлек) («Бертуган Бикколовлар». Казан: Жыен, 2016).
4. Р.Батулла. «Сөембикә» романы (өзекләр).
5. А.Х.Мәхмүтова. «Вакыт инде: без дә торыйк...» китабыннан: «Сорбоннада белем алган Сара», «Ләбибә Хөсәения», «Фатиха Аитова», «Зөһрә Акчурина-Гаспралы», «Мөхлисә Буби».
6. Л.Шагыйрьжан. «Яңа гасыр туып ята жирдә» поэмасы (Такташка багышланган).
7. М.Галиев. «Болгарда», «Иделнең ялган ярында», «Сүзләр», «Чыдам тау да, үзән дә без...», «Бәгырь авазы», «Казан нигезендә», «Тарихка караш», «Дүрт төс – дөнъяның дүрт ягы» шигырьләре.
8. В.Имамов. «Япон татары» повесте (1 кис., кыскартып).

Татар әдәбиятынан 11 сыйныфта укырга тәкъдим ителә торган әсәрләр Минимум (нигез өлеш)

1. М.Жәлил. «Моабит дәфтәрләре» циклы.
2. Ф.Хөсни. «Йөзек кашы» повесте.
3. Х.Туфан. «Иртә төшкән кар» шигырьләре.
4. Ә.Еники. «Төнге тамчылар» хикәясе.
5. А.Гыйләжев. «Өч аршын жир» повесте (кыскартып).
6. И.Салахов. «Колыма хикәяләре» романы (өзекләр).
7. И.Юзеев. «Салкын жирне жылыткандыр кеше» шигыре, «Гашыйклар тавы» драмасы (кыскартып).
8. М.Мәһдиев. «Кеше китә - жыры кала» повесте (кыскартып).
9. Р.Фәйзуллин. «Нюанслар илендә» циклы (Чынлык. Маяк. Вакыт. Жиңел түгел. Көзен. яңгыр. Оча-оча. Үжәтлек. Омтылыш. Көзге яңгыр. Кайту. Этюд.).

10. Р.Вәлиев. «Шагыйрь», «Елый-елый, сугыша-сугыша жирдә...», «Кеше», «Вәгдә», «Борынгы Болгарда», «Бөөклек», «Дисбе» шигырьләре.
11. Р.Миңнуллин. «Татарларым» поэмасы.
12. Р. Харис. «Тукайның мәхәббәт төшләре» поэмасы.
13. З.Хәким. «Гасыр моңы» драмасы (кыскартып).
14. Р.Зәйдулла. «Без очарга эзерләнгән идек...», «Соңару» шигырьләре.
15. Ф. Бәйрәмова. «Канатсыз акчарлаклар» повесте.

Әдәби уку өчен тәкъдим ителә торган әсәрләр (өстәмә)

1. Ф.Кәрим. «Сөйләр сүзләр...», «Казан», «Шомырт куагы», «Кыр казы», «Сибәли дә сибәли», «Ант», «Ватаным өчен», «Бездә яздыр».
2. Х.Туфан. «Ә йолдызлар дәшми», «И туган ил! – дигән идек без...» шигырьләре.
3. М.Юныс. «Биектә калу» (кыскартып).
4. Ф.Сафин. «Офыкларга табан», «Сәфәр», «Язларда яшик», «Кар болыты килә», «Тын суларга карап (Сонетлар такыясы)» шигырьләре.
5. Р.Зәйдулла. «Сәрби куагы турында түгел бу шигырь», «Көзне күзләп барам әле...», «Йокысызлык», «Келә», «Без очарга эзерләнгән идек...», «Буран», «Бәрәп чыккан дөнъялыкка.. ».
6. М.Кәбиров. «Китап» романы (кыскартып).
7. Г.Морат. «Тарих безгә сәер сер калдырган», «Шагыйрьнең кайтуы» балладасы, «Кош хокукы», «Элегия».
8. Р.Аймәт. «Жәйнәң соңгы жыры», «Гантана», «Эзләмәгез мине», «Автопортрет», «Кошмы? Колмы?», «Без генәме?», «Мин әле тумаган», «Бәллүр кебек садә иртәләрдә». шигырьләре.

Сыйныфтан тыш уку

1. Мостафин Р. «Өзелгән жыр эзеннән» (документаль повестьлар).
2. Ф.Кәрим. «Кыңгыраулы яшел гармун».
3. А.Хәлим. «Берлинга хат» хикәясе.
4. Т.Миңнуллин. «Саташу».
5. М.Гыйләжев. «Бичура» драмасы.
6. Р.Харис. «Кабат каләмемә үсә яңа канат...», «Убылып төшәп имәннәр...», «Юл тузанында...», «Сугыша ике күбәләк».
7. М.Галиев. «Рух».
8. Ф.Бәйрәмова. «Болын» повесте.
9. Г.Гыйльманов. «Албастылар» романы (кыскартып).
10. Р.Габделхакова. «Айның соңгы чиреге», «Сират күпере», «Китүчеләр» хикәяләре.
11. Н.Гыйматдинова. «Сихерче» повесте (кыскартып).
12. Т.Галиуллин. «Сәет Сакманов» (өзекләр).
13. Сөләйман. «...Жир йөзенә карап...», «...Көмеш ятмәме ул...», «Жәй», «Татарстан флагына карап», «...Комда – мизгел: адәм эзле жирдә...» шигырьләре.
14. И.Иксанова. «Их, гомер...», «Кара төндә – ак күбәләк...», «Туган теләмә» шигырьләре.
15. Л.Гыйбадуллина. «...Жирдән – күккә, күктән жиргә кадәр...», «...Бу гавәм сагыштан яралган...», «...Эх! Хисләргә жигелеп...» шигырьләре.
16. Й.Миңнуллина. «Бозлы тәрәздә бармак эзе», «Тиңсезлек» шигырьләре.
17. Р.Мөхәммәтшин. «Бүрелек», «Гасыр башы» шигырьләре.